MEIERIJSTAD
GEMEENTEBLAD
Officiële uitgave van de gemeente Meierijstad
Nr. 533119
16 november
2026

Regeling Participatiewet in balans Meierijstad

Regeling van het college van burgemeester en wethouders van Meierijstad over de reikwijdte van het begrip voedselbank, mantelzorg bij een intensieve zorgbehoefte, het op basis van de Participatiewet vrijlaten van giften in individuele gevallen, het in aanmerking nemen van een onderhoudsbijdrage van ouders bij jongeren tot 21 jaar, de verrekening van inkomsten uit arbeid met de algemene bijstand of uitkering, het bufferbudget, het behandelen van bijstandsaanvragen van jongeren voor afloop van de zoektermijn, het volgen van de vereenvoudigde aanvraagprocedure, het verlenen van bijstand met terugwerkende kracht (Regeling Participatiewet in balans Meierijstad)
Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad;
gelet op artikel 4:81, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, de artikelen 18 lid 8, 22a, vierde lid, 31, tweede lid, 34a, 34b, 40, derde lid, 41, elfde lid, 43a, eerste lid, en 44, vijfde lid, van de Participatiewet en de artikelen 8a, 15a, eerste lid, 16a, vierde lid, en 38b van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers;
besluit vast te stellen de volgende regeling:
Regeling Participatiewet in balans Meierijstad

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1. Definities

1. Alle begrippen in deze regels hebben dezelfde betekenis als in de Participatiewet en Algemene wet bestuursrecht, behalve als daarvan wordt afgeweken.
2. In deze regeling wordt verstaan onder:
   a. BIDN: Bureau InformatieDiensten Nederland;
   b. college: college van burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad;
   c. ex-partner: de persoon met wie de belanghebbende eerder gehuwd was of geregistreerd partner was;
   d. loaw: Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers;
   e. jongere: de belanghebbende of het gezin, bedoeld in artikel 41 lid 4 van de Wet;
   f. jongmeerderjarige: de belanghebbende die jonger is dan 21 jaar;
   g. probleemschulden: schulden die naar het oordeel van het college in redelijkheid niet meer afgelost kunnen worden;
   h. schuldregeling: een schuldregeling op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening of de Wet schuldsanering natuurlijke personen;
   i. Wet: Participatiewet;
   j. Wmo 2015: Wet maatschappelijke ondersteuning 2015;
   k. Wulbz: Wet uitbreiding loondoorbetalingsverplichting bij ziekte;
   l. zoektermijn: de termijn van vier weken, genoemd in artikel 41 lid 1 van de Wet.

HOOFDSTUK 2. BELEIDSKEUZES

Artikel 2. Reikwijdte begrip voedselbanken (artikel 18 lid 8 PW)

1. Onder voedselbanken worden alle initiatieven verstaan van organisaties en natuurlijke personen die geheel belangeloos voedselpakketten of voedselbonnen aan inwoners van Meierijstad verstrekken.
2. Tot de organisaties als bedoeld in lid 1 behoren in ieder geval:
   a. Voedselbank Boxtel e.o. afdeling Sint-Oedenrode;
   b. Voedselbank Veghel/Uden;
   c. Vincentius Vereniging Schijndel;
   d. Mi Amigo, Schijndel;
   e. Rode Kruis;
   f. vanuit de gemeente verstrekte waardebonnen.

Artikel 3. Invulling van begrip mantelzorg bij intensieve zorgbehoefte (artikel 22a lid 4 en 40 lid 3 PW)

1. Van intensieve zorgbehoefte is uitsluitend sprake als de zorgbehoeftige door ziekte of een lichamelijke, verstandelijke of geestelijke beperking:

a. in aanmerking komt voor een opname in een Wlz-inrichting ter verpleging of verzorging; of
b. duurzaam is aangewezen op dagelijkse hulp bij alle of de meeste algemene dagelijkse levensverrichtingen; of
c. duurzaam is aangewezen op constant toezicht om mogelijk gevaar voor zichzelf of anderen te voorkomen.

2. Onder duurzaam in lid 1 wordt verstaan een periode van minimaal 6 maanden.

Artikel 4. Vrijlaten van giften in individuele gevallen (artikel 31 lid 2 PW)

1. Bij de beoordeling of giften in een individueel geval en uit het oogpunt van bijstandsverlening verantwoord zijn als bedoeld in artikel 31 lid 2 van de Wet, beschouwt het college de volgende categorieën giften in ieder geval als verantwoord:
   a. giften die worden verstrekt en ingezet voor kosten waarvoor anders bijzondere bijstand verstrekt had kunnen worden;
   b. giften die worden verstrekt en ingezet voor medische kosten;
   c. giften waarmee probleemschulden zijn betaald die zijn ontstaan voorafgaand aan de ingangsdatum van algemene bijstand.

2. Bij de beoordeling als bedoeld in lid 1 worden alleen giften bij het vaststellen van middelen betrokken indien de gift is ontvangen tijdens een periode waarover recht op algemene bijstand bij de gemeente Meierijstad bestaat.
3. In aanvulling op de wettelijke bepalingen over giften in artikel 31 lid 2 van de Wet kunnen gelden ontvangen van ex-partners of ouder van een ten laste komend kind nooit aangemerkt worden als gift.

Artikel 5. Het in aanmerking nemen van een onderhoudsbijdrage van jongeren tot 21 jaar (artikel 31 lid 2 PW)

1. Bij de bepaling van de in aanmerking te nemen onderhoudsbijdrage wordt bij een jongmeerderjarige die niet bij zijn ouder(s) inwoont:
   a. een ontvangen onderhoudsbijdrage die minder is dan de verhoging bedoeld in artikel 20 lid 3 van de Wet in mindering gebracht op deze verhoging;
   b. een ontvangen onderhoudsbijdrage die gelijk of hoger is dan het bedrag van de verhoging bedoeld in artikel 20 lid 3 van de wet deze verhoging afgewezen dan wel niet toegepast. De ontvangen onderhoudsbijdrage wordt alleen als middel aangemerkt bij de vaststelling van de hoogte van de algemene bijstand als bedoeld in artikel 20 lid 1 en 2 van de Wet indien en voorzover de onderhoudsbijdrage het bedrag van artikel 20 lid 3 van de Wet te boven gaat.

2. Bij een jongmeerderjarige die bij zijn ouder(s) inwoont worden geldelijke bijdragen van ouder(s) als inkomen in aanmerking genomen.

Artikel 6. Verrekening van inkomsten uit arbeid met de algemene bijstand of uitkering (artikel 34a PW en artikel 8a loaw)

1. Het algemene uitgangspunt is dat alle inkomsten uit arbeid bijdragen aan de arbeidsinschakeling. Daarom wordt in beginsel bij de verrekening van inkomsten met de uitkering een deel van de inkomsten overeenkomstig artikel 34a van de Wet en artikel 8a loaw vrijgelaten.
2. In afwijking van lid 1 wordt geen gedeeltelijke vrijlating van inkomsten toegepast als de inkomsten uit arbeid zijn verzwegen door de belanghebbende.
3. Inkomsten uit Ziektewet of loonbetaling uit ziekte op grond van de Wulbz worden voor de toepassing van dit artikel aangemerkt als inkomsten uit arbeid indien de witte loontabel wordt toegepast.
4. De in artikel 34a lid 2 van de Wet en artikel 8a lid 2 loaw bedoelde periode kan steeds voor een periode van 12 maanden verlengd worden. Na iedere verlenging wordt ambtshalve beoordeeld of uitbreiding van de arbeidsomvang gelet op de individuele omstandigheden mogelijk wordt geacht.
5. De in artikel 34a lid 2 van de Wet en artikel 8a lid 2 loaw bedoelde situatie doet zich in ieder geval voor in de volgende omstandigheden;
   a. intensieve mantelzorg zoals omschreven in artikel 3 van deze regeling;
   b. een vervoersprobleem dat door belanghebbende in alle redelijkheid niet verholpen kan worden;
   c. multi-problematiek waardoor urenuitbreiding niet reëel is.

Artikel 7. Bufferbudget (artikel 34b PW en artikel 38b loaw)

1. Het college maakt gebruik van haar bevoegdheid om ambtshalve een bufferbudget in te zetten. Daarbij wordt er geen feitelijk bufferbudget betaalbaar gesteld, maar wordt de eventuele terugvordering gematigd met een bedrag dat niet hoger is dan het bufferbudget.
2. Een bufferbudget wordt uitsluitend ingezet als voldaan is aan de volgende voorwaarden:
   a. de uitkering wordt ingetrokken of beëindigd als gevolg van voldoende inkomsten uit arbeid; en
   b. na betaling van het laatste recht op uitkering zijn er nog inkomsten uit arbeid over een voorliggende periode die als gevolg van de intrekking of beëindiging niet meer verrekend kunnen worden met de uitkering waardoor een terugvordering ontstaat.
3. Geen bufferbudget wordt ingezet indien er sprake is van verzwegen inkomsten.
4. Indien na verrekening met het bufferbudget als bedoeld in lid 2 sub b nog een restant terug te vorderen bedrag aanwezig is als gevolg van het niet kunnen verrekenen van inkomsten uit arbeid wordt;
   a. gedurende een periode van maximaal 6 maanden geen invordering verricht zolang en indien de inwoner geen aanspraak maakt op een uitkering op grond van de Wet of loaw;
   b. nadat gedurende een periode van 6 maanden geen aanspraak is gemaakt op een uitkering op grond van de Wet of de loaw het restant van het terug te vorderen bedrag als gevolg van het niet kunnen verrekenen van inkomsten uit arbeid kwijtgescholden;
   c. indien geen toepassing kan worden gegeven aan sub b op de uitkering maandelijks een bedrag ingehouden ter aflossing van de nog resterende terugvordering.
5. Voorzover inkomensverrekening niet plaatsvindt door middel van geautomatiseerde inkomensverrekening (OIB) vanuit BIDN geldt dat bij gebruikmaking van de bevoegdheid op grond van artikel 58 lid 4 van de Wet en artikel 25 lid 4 van de loaw het college zich ervan vergewist dat de belanghebbende de financiële gevolgen van de inkomensverrekening zelf kan dragen.

Artikel 8. Het behandelen van bijstandsaanvragen van jongeren voor afloop van de zoektermijn (artikel 41 PW)

1. Het college maakt in ieder geval gebruik van de bevoegdheid een aanvraag voor algemene bijstand voor het verstrijken van de zoektermijn in behandeling te nemen als bedoeld in artikel 41 lid 11 van de Wet, wanneer sprake is van ten minste een van de volgende omstandigheden:
   a. de jongere met psychische problemen die dusdanig zijn dat die zijn arbeidsinschakeling structureel ernstig belemmeren. Hiervan is in ieder geval sprake in één van de volgende situaties:
      i. de jongere is als gevolg van psychische problematiek opgenomen in een inrichting;
      ii. de jongere ondergaat een intensieve behandeling, zoals wekelijkse gesprekken met een psycholoog of begeleiding in een instelling, waardoor het niet realistisch is om binnen vier weken met werk of scholing te starten;
      iii. de jongere waarvan een professioneel zorg- of hulpverlener heeft vastgesteld dat de psychische beperkingen dusdanig zijn dat niet te verwachten is dat de jongere binnen vier weken deel kan nemen aan werk of scholing.
   b. de jongere is dak- of thuisloos;
   c. de jongere met problematische schulden;
   d. de toepassing van de zoektermijn naar het oordeel van het college leidt tot schuldenproblematiek, ontwrichting van de leefsituatie of het belemmeren van psychische stabilisatie.
2. Onder problematische schulden in lid 1 sub c wordt verstaan: schulden waarvan redelijkerwijs is te voorzien dat de jongere niet in staat is deze te blijven voldoen zonder dat dit leidt tot nieuwe schulden. Hiervan is in ieder geval sprake in de navolgende situaties:
   a. betalingsachterstanden van meer dan 3 maanden voor woonlasten, zorgverzekering en/of nutsvoorzieningen;
   b. lopende incasso- of beslagprocedures;
   c. de noodzaak tot (directe) inzet van schuldhulpverlening.

Artikel 9. Het volgen van de vereenvoudigde aanvraagprocedure (artikel 43a PW en artikel 15a loaw)

1. Het college maakt gebruik van de bevoegdheid om gegevens die bij hem berusten in verband met eerdere bijstandsverlening als bedoeld in artikel 43a lid 1 van de Wet, te gebruiken, wanneer:

a. dit gebruik leidt tot een voor de belanghebbende minder belastende aanvraag;
b. de nieuwe aanvraag is ingediend binnen 6 maanden na het eindigen van de algemene bijstand; en,
c. de eerdere bijstandsverlening is beëindigd vanwege:
    1. werkaanvaarding en/of voldoende inkomsten uit arbeid;
    2. een uitsluitingsgrond als bedoeld in artikel 13 van de Wet;
    3. een verblijf buiten de gemeente.

2. Voorafgaand aan het gegevensgebruik gaat het college bij een belanghebbende ten minste na of er wijzigingen zijn in de volgende gegevens:
a. het hoofdverblijf; en
b. de gezinssituatie; en
c. het inkomen; en
d. het aanwezig zijn van een vermogen boven de vermogensgrens als bedoeld in artikel 34 lid 3 van de Wet.
3. Lid 1 en 2 zijn, voor zover relevant, van overeenkomstige toepassing op de aanvraagprocedure van een uitkering, bedoeld in artikel 15a lid 1 van de loaw.

Artikel 10. Het verlenen van bijstand met terugwerkende kracht (artikel 44 PW en art. 16a loaw)

1. Het college is in ieder geval van oordeel dat individuele omstandigheden ertoe noodzaken bijstand toe te kennen vanaf een dag gelegen voor de dag waarop een belanghebbende zich heeft gemeld als bedoeld in artikel 44 lid 5 van de Wet als:
    a. er omstandigheden zijn die rechtvaardigen, dat belanghebbende zich niet eerder heeft gemeld, zoals in een van de volgende situaties het geval kan zijn:
        1. de belanghebbende was gelet op zijn individuele situatie en omstandigheden redelijkerwijs niet eerder in staat om bijstand aan te vragen;
        2. een aanvraag voor een passende en toereikende voorliggende voorziening is afgewezen;
        3. een eerdere bijstandsaanvraag is buiten behandeling gesteld of afgewezen omdat de aanvrager niet tijdig alle benodigde gegevens aan het college heeft verstrekt;
        4. de belanghebbende had onvoldoende zicht op de hoogte van zijn inkomen of vermogen, bijvoorbeeld als gevolg van een flexibel arbeidscontract, een echtscheiding of een erfenis;
        5. de belanghebbende heeft met terugwerkende kracht een verblijfsvergunning gekregen.

    b. Er omstandigheden zijn die erop wijzen dat het ernstige gevolgen voor de belanghebbende heeft, als de bijstand niet wordt toegekend voorafgaand aan de melding. Hiervan is in ieder geval sprake als:
        1. de belanghebbende grote betalingsachterstanden heeft voor niet-consumptieve schulden;
        2. na de melding is executoriaal beslag gelegd op de middelen van belanghebbende of is belanghebbende failliet verklaard;
        3. na de melding is de huur van woonruimte opgezegd, de zorgverzekering geroyeerd, of gas, licht of water afgesloten, dan wel dreigt deze situatie zich binnen zeer korte termijn voor te doen.

2. Het college kent de bijstand toe vanaf de dag waarop het recht op bijstand is ontstaan. Deze dag ligt maximaal drie maanden vóór de dag waarop de belanghebbende zich heeft gemeld.
3. Lid 1 en 2 zijn van overeenkomstige toepassing op de toekenning van een uitkering, bedoeld in artikel 16a lid 4 van de loaw.

HOOFDSTUK 3. SLOTBEPALINGEN

Artikel 11. Evaluatie

Binnen drie jaar na de inwerkingtreding van deze regeling onderzoekt het college de doeltreffendheid en de effecten van deze regeling in de praktijk.

Artikel 12. Inwerkingtreding en overgangsrecht

1. Deze regeling treedt in werking op de dag na bekendmaking.
2. In afwijking van lid 1 treedt artikel 6 en 7 van deze regeling per 1 januari 2027 in werking.

3. Besluiten die zijn genomen voor de datum waarop deze regeling in werking is getreden, blijven in stand totdat daarover opnieuw wordt beslist.

Artikel 13. Citeertitel
Deze regeling wordt aangehaald als Regeling Participatiewet in balans Meierijstad.

Het college van burgemeester en wethouders,
de secretaris, de burgemeester,
M. Meertens K. van Rooij

Toelichting

Algemeen

Op 1 januari 2026 is de Participatiewet (de Wet) gewijzigd door de Participatiewet in balans en door de Verzamelwet SZW 2026. De wijzigingen door de Participatiewet in balans treden gefaseerd in werking. Een deel is per 1 januari 2026 in werking getreden (fase 1), de resterende bepalingen treden per 1 januari 2027 (fase 2) in werking. Deze regeling ziet op het invullen van de beleids- en uitvoeringsruimte van het college op een aantal bevoegdheden uit de eerste en tweede fase. Deze bevoegdheden bieden het college onder voorwaarden de mogelijkheid om:

I. vrijgelaten giften te verruimen;
II. beleid te formuleren over vrijlating van inkomsten uit arbeid;
III. beleid te formuleren over het bufferbudget;
IV. de vier weken zoektermijn voor jongeren deels achterwege te laten;
V. bij het college berustende gegevens te hergebruiken en daarmee de aanvraag voor belanghebbenden te vereenvoudigen; en,
VI. met terugwerkende kracht bijstand te verlenen tot maximaal drie maanden voor de melding.

Voor de laatste twee bevoegdheden (hergebruik van gegevens en terugwerkende kracht) geldt daarenboven dat het college deze ook kan inzetten voor de aanvraag van een uitkering op grond van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (Ioaw). Dit komt in de regeling ook tot uiting in de artikelen 9 lid 3 en 10 lid 3.
De tekst van de regeling is grotendeels gebaseerd op de 'Model verzamelbeleidsregel Participatiewet in balans' van de VNG. In afwijking van het door de VNG opgestelde model is gekozen voor de term 'regeling' in plaats van 'beleidsregel'. Immers een beleidsregel is een niet algemeen verbindend voorschrift dat uitsluitend interpreterend van aard is. Omdat uit enkele bepalingen in de model beleidsregel van de VNG rechten en/of plichten voor inwoners ontstaan is de term 'beleidsregel' onjuist en zou op die onderdelen de juiste term 'nadere regels' zijn. Om onduidelijkheid hierover weg te nemen wordt gekozen voor de term 'regeling'.
Bij de uitvoering van de regels in de Participatiewet, inclusief het gemeentelijk beleid daarover, kijken we als gemeente altijd naar wat iemand kan, wat haalbaar is en naar de persoonlijke situatie. Dit volgt dwingend uit artikel 18 lid 1 van de Participatiewet.

Uitvoeringstoets

Er is door de kwaliteitsmedewerkers inkomen en werk een uitvoeringtoets gedaan. Op basis van de uitvoeringstoets zijn enkele kleine tekstuele aanpassingen gedaan. Er is, zonder voorbehoud, een positief advies gegeven ten aanzien van de uitvoerbaarheid.

Artikelsgewijs

In deze artikelsgewijze toelichting worden enkel die (onderdelen) van bepalingen behandeld die nadere toelichting behoeven.

Artikel 1. Definities

In dit artikel zijn de begrippen omschreven die worden gebruikt in de Regeling. Voor het overige gelden de definities uit de Participatiewet of de Algemene wet bestuursrecht. Enkele van de begrippen uit de Regeling worden hieronder nader toegelicht.

Probleemschulden

In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) wordt het begrip 'probleemschulden' (of: 'problematische schulden') niet gedefinieerd. Wel wordt aangegeven voor wie schuldhulpverlening is bedoeld. In artikel 1 van de Wgs staat:
'het ondersteunen bij het vinden van een adequate oplossing gericht op de aflossing van schulden indien redelijkerwijs is te voorzien dat een natuurlijke persoon niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden of indien hij in de toestand verkeert dat hij heeft opgehouden te betalen, alsmede de nazorg.'
Voor de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) geldt een vergelijkbaar criterium. In de definitie zijn iets eenvoudiger woorden gebruikt om dit uit te drukken. Daarbij speelt ook de overweging, dat het niet de bedoeling is om exact te gaan boekhouden bij het beoordelen van iemands financiële situatie. Het is voldoende dat 'naar het oordeel van' het college iemand zijn schulden niet meer kan aflossen of is gestopt met betalen.

Schuldregeling

Een schuldregeling is een betaalregeling met schuldeisers voor de aflossing van problematische schulden. De gemeente is verantwoordelijk voor schuldhulpverlening en kan met de schuldeisers en de schuldenaar een schuldregeling treffen, op grond van de Wgs. Daarnaast kan de rechter een wettelijke schuldsanering uitspreken, op grond van de Wsnp. In beide gevallen leidt een schuldregeling ertoe dat na afronding belanghebbende een 'schone lei' krijgt.

Zoektermijn

Onder 'zoektermijn' wordt verstaan: de termijn van vier weken nadat een jongere (tot 27 jaar) zich heeft gemeld om algemene bijstand aan te vragen. Pas na die termijn kan een aanvraag worden ingediend en door het college in behandeling worden genomen (enkele uitzonderingen daargelaten, zie artikel 41 lid 4 van de Participatiewet).

Artikel 2. Reikwijdte begrip voedselbanken

Vanaf 1 januari 2026 is per amendement (TK 2023-2024, 36 582, nr. 67) in artikel 18 lid 8 van de Participatiewet een bepaling opgenomen die regelt dat bijdragen die worden ontvangen door voedselbanken niet aangemerkt worden als middel. Deze bepaling is een verankering van een bestendige uitvoeringspraktijk bij sociale diensten in ons land.

Term voedselbank

De term voedselbank is niet gedefinieerd. Omwille van alle duidelijkheid en rechtszekerheid voor inwoners wordt wet interpreterend aangegeven wat de gemeente Meierijstad verstaat onder voedselbanken. In lid 2 is een niet-limitatieve opsomming gegeven van initiatieven die binnen Meierijstad bestaan die onder dat begrip vallen.

Artikel 3. Invulling van het begrip mantelzorg bij intensieve zorgbehoefte

Vanaf 1 januari 2026 is per amendement (TK 2023-2024, 36 582, nr 45) in artikel 22a van de Participatiewet bepaald dat als een bijstandsgerechtigde tijdelijk elders zijn hoofdverblijf heeft om mantelzorg te leveren bij een intensieve zorgbehoefte de kostendelersnorm buiten toepassing blijft. Overigens is daarbij de omgekeerde situatie over het hoofd gezien. Dus de bijstandsgerechtigde met een intensieve zorgbehoefte waarbij een mantelzorger komt inwonen wordt naar de letter van de wet wel geconfronteerd met de kostendelersnorm. De wetgever heeft dit manco onderkend en is daarom voornemens dit te repareren met Verzamelwet SZW 2027.

Intensieve zorgbehoefte

De term 'intensieve zorgbehoefte' is niet gedefinieerd. Wel is er reeds jurisprudentie aanwezig over de in artikel 3 lid 2 van de Participatiewet gehanteerde term 'zorgbehoefte' bij het begrip gezamenlijke huishouding.

Hoewel taalkundig door het woord 'íntensieve' een zwaardere zorgbehoefte wordt gesuggereerd wordt in deze regeling gekozen om bij de door jurisprudentie (o.a. ECLI:NL:CRVB:2009:BH7978) ontstane definitie van 'zorgbehoefte' aansluiting te zoeken.

Duurzaam

Omwille van de rechtszekerheid is 'duurzaam' gedefinieerd. Gekozen wordt voor een periode van minimaal 6 maanden. Daarmee wordt voorkomen dat een tijdelijke zorgbehoefte, zoals een gebroken been, leidt tot een situatie dat inwoning van een ander kan leiden tot het buiten werking stellen van de kostendelersnorm.

Daarmee wordt overigens nadrukkelijk niet beoogd om de term 'tijdelijk' als andere kant van de medaille voor het begrip 'duurzaam' te beperken tot 6 maanden. Ook een verblijf langer dan 6 maanden kan immers 'tijdelijk' zijn. Als richtlijn kan wel gelden dat bij een periode langer dan 18 maanden de vraag gesteld kan worden in hoeverre er nog sprake is van 'tijdelijk gebruik (…) van een hoofdverblijf elders'.

Opschorting uitkering

Daarnaast is ook per amendement (TK 2023-2024, 36 582, nr 46) per 1 januari 2026 in artikel 40 van de Participatiewet een bepaling toegevoegd die regelt dat een opschorting van de bijstand achterwege blijft indien er sprake is van een tijdelijk verblijf in de woning van een persoon met een intensieve zorgbehoefte wegens het verlenen van mantelzorg aan die persoon. Ook daarvoor is de definitie van 'intensieve zorgbehoefte' van belang.

Artikel 4. Vrijlaten van giften in individuele gevallen

In artikel 4 zijn regels opgenomen over het vrijlaten van giften in het kader van artikel 31 lid 1, onderdelen m en s, van de Participatiewet. Het begrip 'gift' wordt hier niet nader omschreven. Uit de wetshistorie van achtereenvolgende bijstandswetten en de jurisprudentie daaromtrent blijkt dat het bij een gift moet gaan om een bevoordeling van de ontvanger, met een onverplicht karakter (vrijgevigheid), zie bijv. ECLI:NL:CRVB:2016:1160. Daarmee wordt aangesloten bij de omschrijving van 'gift' in artikel 7:186 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek: 'Een gift is iedere handeling die ertoe strekt dat degene die de handeling verricht, een ander ten koste van het eigen vermogen verrijkt'.

Voor het aannemen van een gift is het dus nodig dat sprake is van een drietal vereisten: de verarming van de gever, de verrijking van de ontvanger, als gevolg van een (onverplichte) handeling uit vrijgevigheid waar partijen zich bewust van zijn (zie ook Hoge Raad 12 juli 2002, ECLI:NL:HR:AD7272).

Kostenbesparende bijdragen

Als het gaat om giften in natura die bestemd zijn voor kosten waarin de algemene bijstand voorziet, spreken we over 'bijdragen die leiden tot een kostenbesparing' (zie ook artikel 18 lid 8 van de Participatiewet). Deze zgn. besparingsbijdragen worden niet als middel aangemerkt, die als inkomen of vermogen bij de bijstandverlening betrokken moeten worden. Zij kunnen echter wel leiden tot verlaging van de algemene bijstand, vanwege lagere bestaanskosten.

Met toepassing van artikel 18 lid 1 van de Participatiewet wordt de bijstand dan afgestemd op die lagere bestaanskosten (individualiseringsbeginsel). Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij de regelmatige ontvangst van boodschappen of het betalen van de zorgpremie of huur door derden. Zulke besparingsbijdragen van derden vallen ook onder de giftenvrijlating van thans maximaal € 1.200 per kalenderjaar. Zij vallen echter niet onder de surplus-regeling voor giften, die in het individuele geval gelet op artikel 31 lid 1 onderdeel s van de Participatiewet, vrijgelaten kunnen worden bovenop de algemene vrijlating van € 1.200 per kalenderjaar. Daarom is het nodig beide soorten bijdragen goed af te bakenen.

Hoogte vrijlating

In de Participatiewet geldt een gift als middel dat vrijgelaten wordt als dat in het individuele geval verantwoord is in het kader van de bijstandsverlening (artikel 31 lid 2 onderdeel s van de Participatiewet).

Dit artikel blijft ongewijzigd, maar ingevoegd wordt, dat giften en kostenbesparingen tot een bedrag van € 1.200,- per kalenderjaar in ieder geval niet tot de middelen worden gerekend (artikel 31 lid 2 onderdeel m van de Participatiewet). Omwille van de uitvoerbaarheid is ervoor gekozen om uitsluitend te kijken naar giften die worden ontvangen tijdens de periode waarover de inwoner een bijstandsuitkering van de gemeente Meierijstad ontvangt. Een strikte toepassing zou ernstige uitvoeringsproblemen met zich meebrengen. Het bedrag van de vrijlating wordt periodiek in de Participatiewet aangepast. De wetgever heeft niet beoogd beleidsruimte te bieden om dat bedrag categoriaal te verhogen of te verlagen.
Hogere vrijlating
Wel is voorstelbaar, dat tijdelijk een hoger bedrag wordt vrijgelaten, met een beroep op artikel 31 lid 2 onderdeel s van de Participatiewet. Het is immers aan het college om te bepalen in welke gevallen het verantwoord is om giften vrij te laten. Bepalend is, dat een belanghebbende door de gift niet in een positie komt die niet langer verenigbaar is met bijstandverlening. Daarvoor zijn aanknopingspunten te vinden in de financiële situatie van de belanghebbende. Als er beslag op de uitkering ligt, of als de belanghebbende een schuldregeling heeft getroffen, zal dit bijvoorbeeld eerder aanleiding vormen om giften in het individuele geval buiten beeld te houden, dan als er geen financiële problematiek speelt.
Beleidsruimte
Naast de categoriale vrijlatingsregeling kan het college verder invullen onder welke omstandigheden het al dan niet verantwoord is om giften buiten beeld te houden bij het beoordelen van het recht op bijstand. In dit artikel zijn aanknopingspunten gegeven op basis waarvan giften in het individuele geval door het college in elk geval buiten beschouwing worden gelaten.
Eerste lid
Ook giften *in natura* kunnen als middel bij de bijstandverlening betrokken worden. Gaat het om giften in natura voor kosten waarin de algemene bijstand voorziet, dan kunnen die als besparingsbijdragen worden aangemerkt en moet beoordeeld te worden of deze leiden tot afstemming van de algemene bijstand. Andersoortige giften in natura (bijv. een antieke klok) kunnen als middel in aanmerking worden genomen als het om zaken gaat die in redelijkheid te gelde gemaakt kunnen worden. Daarbij moet altijd rekening worden gehouden met de individuele situatie.
Derde lid
Een ongewenst effect van de giftenvrijlating is dat daarmee een eventuele onderhoudsbijdrage van een ex-partner als gift kan worden aangemerkt.
Zelfs als dit als maandelijkse bedragen wordt ontvangen. Immers als de ex-partner niet alimentatieplichtig is maar wel iedere maand € 100,- als gift overmaakt op de rekening van de bijstandsgerechtigde zou dit vrijgelaten moeten worden als dit als gift wordt aangemerkt. Om dit ongewenste effect teniet te doen is in lid 3 bepaald dat de giftenvrijlating niet geldt t.a.v. gelden die worden ontvangen van een ex-partner of de ouder van de ten laste komende kinderen.
Artikel 5. Het in aanmerking nemen van een onderhoudsbijdrage van jongeren tot 21 jaar
Vanaf 1 januari 2026 is in artikel 20 van de Participatiewet geregeld dat een jongere die voor zijn levensonderhoud geen (afdoende) beroep kan doen op zijn onderhoudsplichtige ouder(s) in aanmerking kan komen voor een verhoging van zijn bijstandsnorm. De bijstandsnorm voor jongeren tot 21 jaar, de zogenaamde jongerennorm, is namelijk aanzienlijk lager dan de norm voor personen van 21 jaar en ouder. De jongerennorm ligt rond de € 300,- per maand.
Dit is onvoldoende voor een uitwonende jongere. In het geval een uitwonende jongere onvoldoende middelen heeft kan hij als zijn ouder(s) niet kunnen bijspringen een verhoging van de jongerennorm krijgen. Deze verhoging is landelijk vastgesteld op een vast bedrag.
Door het vangnetkarakter van de bijstandswet is in juridische zin geldt dat een jongere ontvangt van zijn ouder(s) een in aanmerking te nemen inkomen.
Als de jongere niet in aanmerking komt voor een verhoging omdat zijn ouder(s) een onderhoudsbijdrage leveren dient deze onderhoudsbijdrage als inkomen in aanmerking genomen te worden.
Weeffout in wet
Een juridisch juiste toepassing van de Participatiewet leidt dan tot een ongelijke behandeling van soortgelijke gevallen. Per saldo zal het totale inkomen waarover jongeren kunnen beschikken in gelijke situaties fors verschillen. Aan de hand van een rekenvoorbeeld wordt dit hieronder toegelicht.
<u>Casus Daan</u>
Daan is 19 jaar en woont al jaren niet meer thuis. Zijn ouders geven Daan iedere maand € 750,- aan onderhoudsbijdrage. Hij heeft geen inkomen en vraagt bijstand aan.
Daan krijgt een afwijzing van zijn bijstandsuitkering. Hij heeft geen recht op een verhoging van de jongerennorm (van € 762,24 per maand) omdat zijn ouders voorzien in zijn levensonderhoud. En hij heeft ook geen recht op de jongerennorm omdat zijn ouders hem iedere maand € 750,- betalen. Dit is meer dan de jongerennorm (van € 350,42 per maand).
Per saldo heeft Daan € 750,- aan inkomsten per maand.
<u>Casus Peter</u>
Peter is 19 jaar en woont al jaren niet meer thuis. Zijn ouders geven Peter geen onderhoudsbijdrage omdat zij moeten rondkomen van een bijstandsuitkering. Hij heeft geen inkomen en vraagt bijstand aan.
Peter krijgt een bijstandsuitkering. Hij heeft ook recht op een verhoging van de jongerennorm omdat zijn ouders niet voorzien in zijn levensonderhoud.

Hij krijgt de jongerennorm (van € 350,42 per maand) plus de verhoging (van € 762,24 per maand). Per saldo heeft Daan € 1.112,66 aan inkomsten per maand.
Aan de hand van bovenstaande casussen wordt duidelijk dat er onrechtvaardige rechtsongelijkheid ontstaat.
Oplossen van weeffout door tegenwettelijk beleid
Door de voorgestelde bepaling wordt deze 'weeffout' in de Participatiewet opgelost. Dit doen we door een deel van de onderhoudsbijdrage in bepaalde situaties vrij te laten om 'dubbel aanmerken van inkomsten' te voorkomen. In de casus van Daan zou een bijstandsuitkering worden verstrekt die het inkomen van € 750,- zou aanvullen tot een bedrag van totaal € 1.112,66. In financiële zin zou er dan geen verschil bestaan tussen Daan en Peter. In bijlage 1 is een stroomschema opgenomen die inzicht geeft in de inhoudelijke werking van dit artikel.
In zuiver juridische zin is dit tegenwettelijk begunstigend beleid. Bij de vaststelling van de beleidsregel inkomensondersteuning is door het college bepaald dat tegenwettelijk begunstigend handelen altijd in beleid verankerd moet worden. Dit is de reden dat deze bepaling in beleid wordt verankerd.
Artikel 6. Het verrekenen van inkomsten uit arbeid met de algemene bijstand of uitkering
Per 1 januari 2027 wijzigt de vrijlatingsregeling voor inkomsten uit arbeid in de Participatiewet en Ioaw.
Huidige situatie
In de huidige situatie zijn er een viertal vrijlatingsregelingen voor inkomsten uit arbeid. Het gaat daarbij om:

a. de 'normale' inkomensvrijlating (25% van de inkomsten met een wettelijk maximum voor een periode van 6 maanden);
b. de inkomensvrijlating voor alleenstaande ouders met een kind jonger dan 12 jaar (12,5% van de inkomsten met een wettelijk maximum voor een periode van 30 maanden);
c. de inkomensvrijlating voor medisch urenbeperkten (15% van de inkomsten met een wettelijk maximum);
d. de inkomstenvrijlating bij inwoners die met loonkostensubsidie werken (15% van de inkomsten met een wettelijk maximum voor een periode van 12 maanden).

Deze inkomstenvrijlatingen onder a en b gelden alleen voor personen van 27 jaar en ouder. Daarnaast moesten deze inkomstenvrijlatingen door jurisprudentie van de CRvB (ECLI:NL:CRVB:2021:2146) ook worden toegepast in situaties waarbij de inkomsten hoger zijn dan de bijstandsnorm.
Nieuwe situatie per 2027
Per 1 januari 2027 wordt de systematiek van de inkomstenvrijlating aanzienlijk gewijzigd. De bestaande inkomensvrijlatingen opgenomen in artikel 31 lid 2 van de Participatiewet komen te vervallen. En worden vervangen door een nieuwe bepaling in artikel 34a in de Participatiewet die regelt dat een deel van de inkomsten niet met de algemene bijstand worden verrekend.
De nieuwe inkomensvrijlating bedraagt 15% van de inkomsten met een maximum van 12 aangesloten maanden.
Voor medisch urenbeperkten geldt overigens geen maximum termijn. Zij behouden recht op de vrijlating indien en zolang zij als medisch urenbeperkt worden aangemerkt. Zie voor de definitie van medisch urenbeperkt artikel 6b van de Participatiewet.
Gemeentelijk beleid
De inkomensvrijlating is alleen aan de orde als het college tot het oordeel komt dat dit bijdraagt aan de arbeidsinschakeling. In lid 1 is bepaald dat alle inkomsten uit arbeid bijdragen aan de arbeidsinschakeling. Dat is de hoofdregel. In lid 2 wordt een uitzondering gegeven op de hoofdregel. Bij verzwegen inkomsten past het niet om een inkomstenvrijlating toe te passen. Onder 'verzwegen' wordt in dit kader verstaan een situatie waarbij de inwoner inkomsten niet heeft gemeld en er naderhand tot terugvordering wordt overgegaan. Indien er sprake is van het verrekenen van inkomsten (artikel 58 lid 4 van de Participatiewet) wordt een inkomstenvrijlating wel toegepast. Dit is een beleidsmatige verankering van de bestendige uitvoeringspraktijk.
Ten behoeve van de rechtszekerheid van inwoners wordt in lid 3 expliciet bepaald dat bij een loondoorbetalingsverplichting bij ziekte de inkomensvrijlating ook wordt toegepast. Dat geldt zowel voor de loondoorbetalingsverplichting door de werkgever zelf (op grond van de Wulbz) als voor een bij het UWV verzekerde loondoorbetalingsverplichting via de Ziektewet.
Verlenging van inkomensvrijlating
De inkomensvrijlating kan verlengd worden met een 'door het college te bepalen periode' als tot het oordeel wordt gekomen dat een uitbreiding van de arbeidsomvang gelet op de individuele omstandigheden niet mogelijk wordt geacht. In de regeling is in lid 4 bepaald dat de vrijlating steeds voor een periode van 12 maanden verlengd mag worden. Na die periode wordt steeds ambtshalve beoordeeld wordt of uitbreiding van uren niet mogelijk wordt geacht. En kan wederom voor een periode van 12 maanden de inkomensvrijlating worden toegepast.
Als richtlijn wordt in lid 5 een aantal situaties opgesomd waarbij er in ieder geval sprake is van een situatie waarbij uitbreiding van de arbeidsomvang niet mogelijk wordt geacht. Ook andere omstandigheden kunnen tot dat oordeel leiden.
Artikel 7. Bufferbudget

Vanaf 1 januari 2027 wordt het bufferbudget in de Participatiewet en de Ioaw geïntroduceerd (artikel 34b van de Participatiewet en artikel 38b Ioaw). Het bufferbudget is bedoeld om de gevolgen van wisselende inkomsten uit arbeid niet onevenredig zwaar bij de bijstandsgerechtigde te laten landen. Dit heeft met name te maken met de systematiek van de bijstandswet. De inkomsten van een bijstandsgerechtigde moeten maandelijks netto in mindering worden gebracht op de uitkering. En dat kan niet eerder dan de maand waarover de inkomsten worden ontvangen. Loonstroken worden veelal pas later ontvangen.

Verrekening van inkomsten

Dat zorgt in de uitvoeringspraktijk vaak tot de situatie dat achteraf inkomsten verrekend worden die betrekking hebben op een eerdere periode. Inkomsten worden volgens de Participatiewet volgens het zogenaamde transactiesysteem toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben (artikel 32 lid 2 van de Participatiewet).

Voorbeeld

Jan ontvangt een bijstandsuitkering. Hij werkt al enige maanden via een uitzendbureau. Zijn loon over de maand april krijgt hij rond 15 mei. De bijstandsuitkering over april is op 10 mei uitbetaald. Daarom worden de inkomsten uit arbeid die hij in mei (over april) ontvangt gekort op de uitkering over mei die op 10 juni wordt uitbetaald.

Het verrekenen van inkomsten over een voorliggende periode kan over een periode van maximaal 6 maanden (artikel 58 lid 4 van de Participatiewet). Bij de Ioaw geldt een maximale termijn van 3 maanden (artikel 25 lid 4 Ioaw).

Beleid bufferbudget

De wetgever heeft de beleidsmatige keuze om al dan niet gebruik te maken van het bufferbudget neergelegd bij gemeenten. Voorgesteld wordt om gebruik te maken van de bevoegdheid om het bufferbudget in te zetten. En wel voor de situatie dat bij uitstroom uit de bijstand naar werk er nog een bedrag aan te verrekenen inkomsten openstaat. Deze niet-gekorte inkomsten worden dan op grond van het gemeentelijk beleid (Beleidsregel terug- en invordering Participatiewet, Ioaw en Ioaz Meierijstad 2022) teruggevorderd.

De in dit artikel genoemde bufferbudget is juridisch technisch gezien geen bufferbudget. Het betreft immers geen daadwerkelijke verstrekking aan de inwoner, maar het kwijtschelden van een (deel van de) terugvordering die ontstaat doordat niet alle inkomsten verrekend konden worden met de uitkering. De te verlenen kwijtschelding (lees: matiging) van de terugvordering is onbelast. Indien er een feitelijk bufferbudget aan de inwoner zou worden verstrekt is dat een belaste uitkering. In dat geval zou het verstrekken van een bufferbudget van € 1.000 de gemeente per saldo ongeveer € 1.700 kosten.

Bij verzwegen inkomsten past het niet om het bufferbudget in te zetten. Onder ‘verzwegen’ wordt in dit kader verstaan een situatie waarbij de inwoner inkomsten niet heeft gemeld en er (naderhand) op grond van artikel 58 lid 1 van de Participatiewet tot terugvordering wordt overgegaan.

Mocht dan na verrekening met het bufferbudget nog een bedrag aan terugvordering resteren is in lid 4 bepaald dat dit bedrag gedurende de periode dat de inwoner geen beroep op bijstand of Ioaw doet niet wordt ingevorderd. Na 6 maanden wordt het restant van de terugvordering kwijtgescholden indien de inwoner geen aanspraak heeft gemaakt op een uitkering op grond van de Participatiewet of Ioaw.

Van een kwijtschelding kan (uiteraard) geen sprake zijn als de terugvordering het gevolg is van verzwegen inkomsten. Dit volgt immers uit de koppeling die tussen de kwijtschelding en de inzet van het bufferbudget bestaat. Het bufferbudget kan immers niet worden ingezet als er sprake is van verzwegen inkomsten.

Als de inwoner wel binnen 6 maanden in de uitkering terugkomt dient hij het dan openstaande bedrag aan terugvordering weer terug te betalen. Daarbij geldt uiteraard de bescherming van de beslagvrije voet.

Automatische inkomensverrekening (OIB)

Om gemeenten te ondersteunen in het uniform verrekenen van inkomsten heeft Bureau InformatieDiensten Nederland (BIDN) samen met gemeenten de dienst Ondersteuning Inkomstenverrekening Bijstand (OIB) ontwikkeld. OIB levert wekelijks aan gemeenten een lijst met alle nieuwe of gewijzigde inkomsten die in de Polisadministratie van het UWV door werkgevers zijn opgevoerd. Met deze informatie kunnen gemeenten inkomsten verrekenen. In veel gevallen hoeft de bijstandsgerechtigde daardoor geen inkomensspecificatie meer aan te leveren.

Dit leidt tot administratieve lastenverlichting bij inwoners.

Er is echter wel sprake van een vertragend effect bij de inkomstenverrekening.

In de huidige praktijk worden rond de 10de van iedere maand de uitkering betaald van de maand daarvoor. Dus rond 10 april de uitkering over de maand maart. Wanneer gestart wordt met OIB zullen de inkomensgegevens van maart grotendeels ontvangen worden in april of de eerste week van mei. De inkomsten van maart zullen in dat geval pas met de betaling van de uitkering over april (rond 10 mei) gekort zullen worden.

Niet uit te sluiten is dat een klein deel van de inkomsten pas bij de betaling over mei (rond 10 juni) gekort zullen worden. Dit betekent voor lopende bijstandsuitkeringen dat wij pas een maand of zelfs twee maanden later inkomsten korten op de uitkering. Dat vereist heldere communicatie naar de bijstandsgerechtigden die het betreft.

Zij moeten er dus rekening mee houden dat de inkomstenverrekening gaat verschuiven. De eerste maand nadat we beginnen met OIB zullen bijstandsgerechtigden met inkomsten de eerste maand de volledige bijstandsnorm gaan krijgen.
Daarop zijn de inkomsten dan nog niet in mindering gebracht. Die worden dan pas de maand erop (of de maand daarop) in mindering gebracht. De bijstandsgerechtigde moet dat geld dus reserveren omdat hij anders in de problemen kan komen.
Bufferbudget tijdens bijstandsperiode
De gemeente heeft ook de bevoegdheid om het bufferbudget in te zetten om de gevolgen van inkomstenverrekening tijdens de bijstandsperiode op te vangen. Hiervoor wordt niet gekozen, omdat bij het toepassen van de bevoegdheid om inkomsten over een eerdere periode te verrekenen nadrukkelijk wordt gekeken naar de mogelijkheid van de inwoner om de financiële gevolgen van deze verrekening op te vangen (zie lid 5). Deze beoordeling vindt niet plaats bij de eerder genoemde OIB.
Dit omdat de bijstandsgerechtigden die het betreft al hierover goed geïnformeerd zijn. Daarmee is de inzet van het bufferbudget tijdens de bijstandsperiode overbodig.
Financieel
Het bufferbudget is maximaal € 1.000,- per persoon. Bij de introductie van het bufferbudget wordt aan het BUIG-budget een bedrag van macro € 15,5 miljoen toegevoegd. Dit is omgerekend voor Meierijstad ongeveer € 39.000,- per jaar.
Naar verwachting zal de inzet van het bufferbudget, inclusief het kwijtschelden van de restant terugvordering na 6 maanden, budgettair neutraal kunnen plaatsvinden. Dit is gebaseerd op de beschikbare data over de uitstroom vanaf 1 januari 2024.
Artikel 8. Het behandelen van bijstandsaanvragen van jongeren voor afloop van de zoektermijn
Voor alle jongeren tot 27 jaar geldt een zoektermijn van vier weken na de melding voor algemene bijstand. In deze zoektermijn van vier weken wordt van hen verwacht dat zij zoeken naar werk of scholing. Voor jongeren vanuit het praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs geldt een uitzondering. Dat geldt ook voor jongeren met een medische urenbeperking of die behoren tot de doelgroep die in aanmerking komt voor loonkostensubsidie. Zij kunnen direct een aanvraag indienen, en de gemeente moet deze aanvraag direct in behandeling te nemen. Dit is geregeld in artikel 41 lid 4 van de Participatiewet.
Meer uitzonderingen
Aan artikel 41 van de Participatiewet, waar de zoektermijn is geregeld, wordt lid 11 toegevoegd:
'*In afwijking van het vierde lid kan het college de aanvraag voor het verstrijken van de termijn van vier weken in behandeling nemen, indien naar het oordeel van het college de omstandigheden van de belanghebbende of het gezin daartoe aanleiding geven.*'
Lid 12 van de Participatiewet voegt daaraan toe, dat het college de jongere na de melding dan in de gelegenheid stelt om direct zijn aanvraag in te dienen.
Uitgangspunt is zoektermijn
Uitgangspunt blijft, dat zelfredzame jongeren werk zoeken of zich voor een opleiding aanmelden. Daarmee investeren zij in hun toekomst. Maar dat is niet voor alle jongeren een realistisch perspectief. Voor jongeren in kwetsbare omstandigheden wordt met deze wetswijziging de mogelijkheid geboden om de zoektermijn achterwege te laten.
Kwetsbare omstandigheden
In artikel 8 worden groepen jongeren genoemd voor wie de zoektermijn achterwege blijft, omdat zij zich in kwetsbare omstandigheden bevinden. De genoemde omstandigheden gelden als indicator voor de aanwezigheid van kwetsbare omstandigheden.
Met de term 'instelling' in lid 1 sub a, onderdeel ii, wordt bijvoorbeeld een instelling voor verslavingszorg, een instelling voor behandeling van eetstoornissen of een GGZ-instelling bedoeld.
In de situatie zoals omschreven in lid 2 is (uiteraard) één van de genoemde situaties voldoende om te spreken van 'problematische schulden'.
Artikel 9. Het volgen van de vereenvoudigde aanvraagprocedure
De aanvraagprocedure voor algemene bijstand is voor veel inwoners ingewikkeld en wordt als (te) lang ervaren. Vooral bij een korte periode van werk of bij flexibel werk moet de – behoorlijk uitgebreide - aanvraagprocedure steeds weer opnieuw doorlopen worden en zit men lang in financiële onzekerheid. Door de combinatie van een aantal maatregelen wordt de (behandeling van de) aanvraag sneller en eenvoudiger. Eén van die maatregelen is de vereenvoudigde (of verkorte) aanvraagprocedure, op grond van het nieuwe artikel 43a in de Participatiewet:

1. *Indien na het eindigen van de algemene bijstand binnen twaalf maanden een nieuwe aanvraag wordt gedaan, kan het college de gegevens die bij hem berusten in verband met de eerdere bijstandsverlening gebruiken, indien dit leidt tot een voor de belanghebbende minder belastende aanvraag.*
2. *Het college verifieert de juistheid en actualiteit van de gegevens, bedoeld in het eerste lid, in de beschikbare bronnen en zo nodig bij de belanghebbende.*'

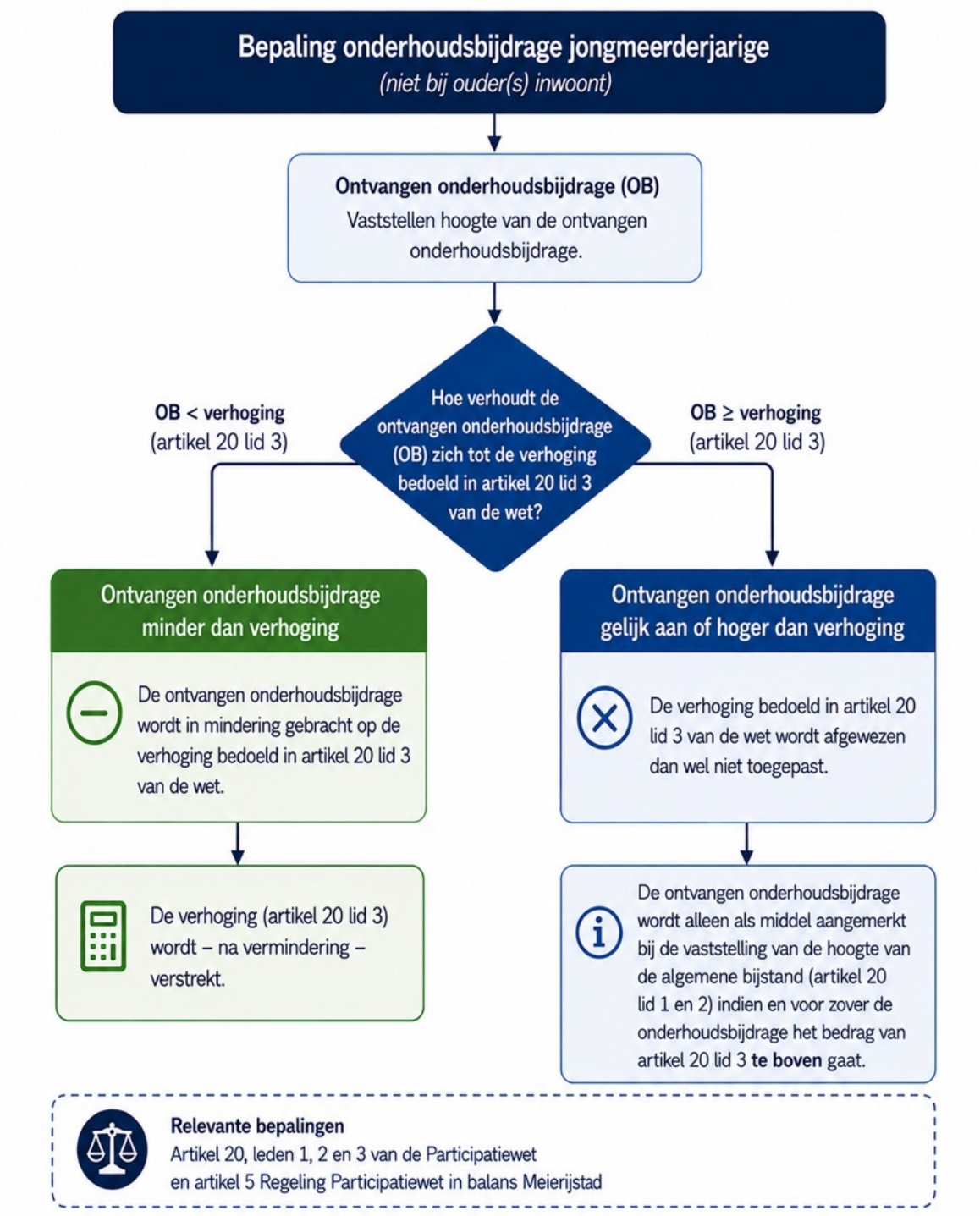
Duur periode
Dit nieuwe artikel geeft gemeenten de ruimte om een inwoner die binnen twaalf maanden opnieuw een bijstandsuitkering aanvraagt via een vereenvoudigde aanvraag op korte termijn weer van een uit-

kering te voorzien. Van deze ruimte is gebruik gemaakt. Het college benut dan de nog aanwezige gegevens over de eerdere bijstandsperiode en vraagt deze niet opnieuw van de belanghebbende. De periode die de wetgever noemt beslaat een periode van (maximaal) 12 maanden. Het is een bevoegdheid waar het college gebruik van mag maken.
Daarbij ligt het voor de hand om te kiezen voor een periode waarbij de kans op relevante wijzigingen in de situatie van de inwoner zo klein mogelijk is. Bij een periode van 6 maanden is de kans op wijzigingen vrij klein. Dit is met name omdat er bij werkloosheid na een periode van 6 maanden gewerkt te hebben recht bestaat op een WW-uitkering. Aan de hand van de ervaringen in de praktijk kan eventueel in de toekomst de periode van 6 maanden verlengd worden naar een langere periode.
Eerste lid
Een vereenvoudigde aanvraagprocedure in combinatie met hergebruik van gegevens, is bij uitstek bedoeld voor situaties waarin aangenomen mag worden dat de omstandigheden niet wezenlijk veranderd zijn, zodat het recht op bijstand eenvoudig is vast te stellen. In het eerste lid zijn enkele situaties beschreven waarbij dat het geval kan zijn. In elk geval mag het hergebruik van gegevens er volgens de wet niet toe leiden dat er sprake is van een meer belastende aanvraag.
Tweede lid
Sommige gegevens kunnen eerder aan verandering onderhevig zijn dan andere. Hier is benoemd welke gegevens in ieder geval gecheckt worden op eventuele wijzigingen. Het college kan bij twijfel te allen tijde alsnog om meer actuele informatie vragen bij de belanghebbende. Ook op andere punten.
Derde lid
De tekst van het nieuwe artikel 43a van de Participatiewet, is woordelijk herhaald en overgenomen in artikel 15a van de loaw.
Uit oogpunt van eenduidigheid is in het derde lid opgenomen, dat de Regeling die op dit punt geldt voor algemene bijstand, ook van toepassing is op een uitkering op grond van de loaw. Er zijn geen inhoudelijke argumenten om voor de uitvoering van de loaw op dit punt een andere koers te varen dan voor de Participatiewet.
Artikel 10. Het verlenen van bijstand met terugwerkende kracht
Een bijstandsuitkering gaat in op de dag dat het recht ontstaat, maar niet eerder dan de meldingsdatum (art. 44, eerste lid, van de Participatiewet). In de meeste gevallen zal de meldingsdatum daarom de ingangsdatum zijn. Dat betekent dat het niet mogelijk is om een uitkering met terugwerkende kracht toe te kennen. Volgens vaste rechtspraak kan dit bij uitzondering wél als er sprake is van bijzondere omstandigheden. Hierbij kan gedacht worden aan de situatie dat iemand om medische redenen niet in staat was om zich eerder te melden en een aanvraag in te dienen. Omdat deze uitzondering als te beperkt werd ervaren, zijn de mogelijkheden om bijstand met terugwerkende kracht te verstrekken verruimd op grond van artikel 44, vijfde lid van de Participatiewet:
'In afwijking van het eerste lid kan het college bijstand toekennen vanaf de dag die maximaal drie maanden gelegen is voor de dag waarop de belanghebbende zich heeft gemeld, indien individuele omstandigheden hiertoe noodzaken.'
Met dit nieuwe lid (kan-bepaling) krijgt het college de ruimte om de bijstand in individuele omstandigheden met maximaal drie maanden terugwerkende kracht toe te kennen. Van die ruimte is in deze regeling gebruik gemaakt.
Eerste lid
In lijn met de Memorie van Toelichting bij de Participatiewet (Kamerstukken II 2023/24, 36 582, nr. 3, p. 46-47) kunnen twee situaties worden onderscheiden:
1. De melding is te laat gedaan als gevolg van de individuele omstandigheden.
2. De gevolgen van de late melding zijn ernstig voor de bijstandsgerechtigde.

De wetgever heeft vooral het oog gehad op situaties waarbij het de belanghebbende niet te verwijten was dat de aanvraag (te) laat is ingediend en waarbij de effecten daarvan (te) ernstig zijn.
Door terugwerkende kracht toe te passen, kunnen de nadelige effecten worden beperkt, en kunnen bijvoorbeeld verdere betalingsachterstanden en het oplopen van schulden worden voorkomen.
Onderdeel a
Hier worden omstandigheden genoemd die naar het oordeel van het college wijzen op een niet verwijtbare te late melding. Voor de onderdelen 1 en 3 geldt, dat het (vooral) gaat om omstandigheden van persoonlijke aard (niet in staat zijn om, bijv. door ziekenhuisopname, en onvoldoende 'doenvermogen'). Voor de onderdelen 2, 4 en 5 geldt dat het meer om systeemtechnische omstandigheden gaat (bijv. eerst een aanvraag voor WW, daarna, na afwijzing, richting bijstand). De bijstand werkt dan terug tot het moment waarop de inwoner in de betreffende omstandigheden is geraakt (maximaal drie maanden, zie ook lid 2). Uiteraard moet dan wel vanaf dat eerdere moment voldaan zijn aan de voorwaarden voor de bijstandverlening.
Onderdeel b
Als niet met terugwerkende kracht bijstand wordt verleend, kunnen de gevolgen voor de inwoner dermate ernstig zijn, dat alleen al om die reden toch terugwerkende kracht wordt toegepast. In dit onderdeel zijn enkele indicatoren genoemd die terugwerkende kracht kunnen rechtvaardigen. Het gaat vooral om precaire actuele financiële omstandigheden (onderdelen 1 en 2).

Of om problemen die door financiële omstandigheden kunnen zijn veroorzaakt, of daaraan hebben bijgedragen, zoals huisuitzettingen, afsluiting van nutsvoorzieningen of royement van zorgverzekeringen (onderdeel 3). Een ongeluk komt zelden alleen, vaak is er meer aan de hand dan uitsluitend financiële problematiek, daarom is van belang te benadrukken dat het gaat om indicatoren. Er is ruimte om ook in andere gevallen uit te gaan van terugwerkende kracht.
Nadrukkelijk is bij schulden bij onderdeel b, opsomming 1°, een voorbehoud gemaakt van niet-consumptieve kredieten. Het hebben van een grote betalingsachterstand bij een postorderbedrijf wegens op afbetaling gekochte kleding is een consumptief krediet. Dit geldt ook voor afgesloten leningen voor vakanties of dergelijke.
Tweede lid
Artikel 44 lid 5 van de Participatiewet geeft het college de bevoegdheid om bijstand toe te kennen vanaf de dag die maximaal drie maanden gelegen is voor de dag waarop de inwoner zich heeft gemeld. Met dit artikellid in de Regeling stelt het college vast wat in normale gevallen de maximale termijn voor terugwerkende kracht zal zijn. De ruimte die de wetgever biedt wordt maximaal benut.
Derde lid
De voorgaande leden zijn ook van toepassing op uitkeringen op grond van de loaw. De tekst van het nieuwe artikel 44 lid 5 van de Participatiewet, is woordelijk herhaald en overgenomen in artikel 16a lid 4 van de loaw. Uit oogpunt van eenduidigheid is aan lid 3 toegevoegd, dat de Regeling die op dit punt geldt voor algemene bijstand, ook van toepassing is op een uitkering op grond van de loaw. Er zijn geen inhoudelijke argumenten om voor de loaw op dit punt een andere koers te varen dan voor de Participatiewet.
Artikel 11. Evaluatie
Het vaststellen van deze regeling, of elementen daarvan, zal er op onderdelen toe leiden, dat het gemeentelijk beleid gewijzigd wordt. Om te beoordelen of dat beleid doel treft, doelmatig kan worden uitgevoerd, en binnen rechtmatigheidsgrenzen blijft, wil het college periodiek onderzoeken en evalueren wat de stand van de uitvoering is.
Zowel voor de eigen uitvoering als voor de inwoner is het van belang, dat het beleid regelmatig tegen het licht wordt gehouden, actueel wordt gehouden en op effecten wordt onderzocht. Mogelijk moet na verloop van tijd bijstelling plaats te vinden.
Artikel 12. Inwerkingtreding en overgangsrecht
Tweede lid
De bepalingen in artikel 6 en 7 vinden hun wettelijke grondslag in per 1 januari 2027 opgenomen nieuwe wetsartikelen in de Participatiewet en de loaw. Daarom hebben deze bepalingen een ingangsdatum die in de toekomst ligt.
Derde lid
Voor besluiten die zijn genomen voor de inwerkingtredingsdatum van deze Regeling, geldt in ieder geval, dat deze in stand blijven totdat daarover opnieuw is beslist.

Bijlage 1: Stroomschema artikel 5 (Onderhoudsbijdrage jongeren tot 21 jaar)

,